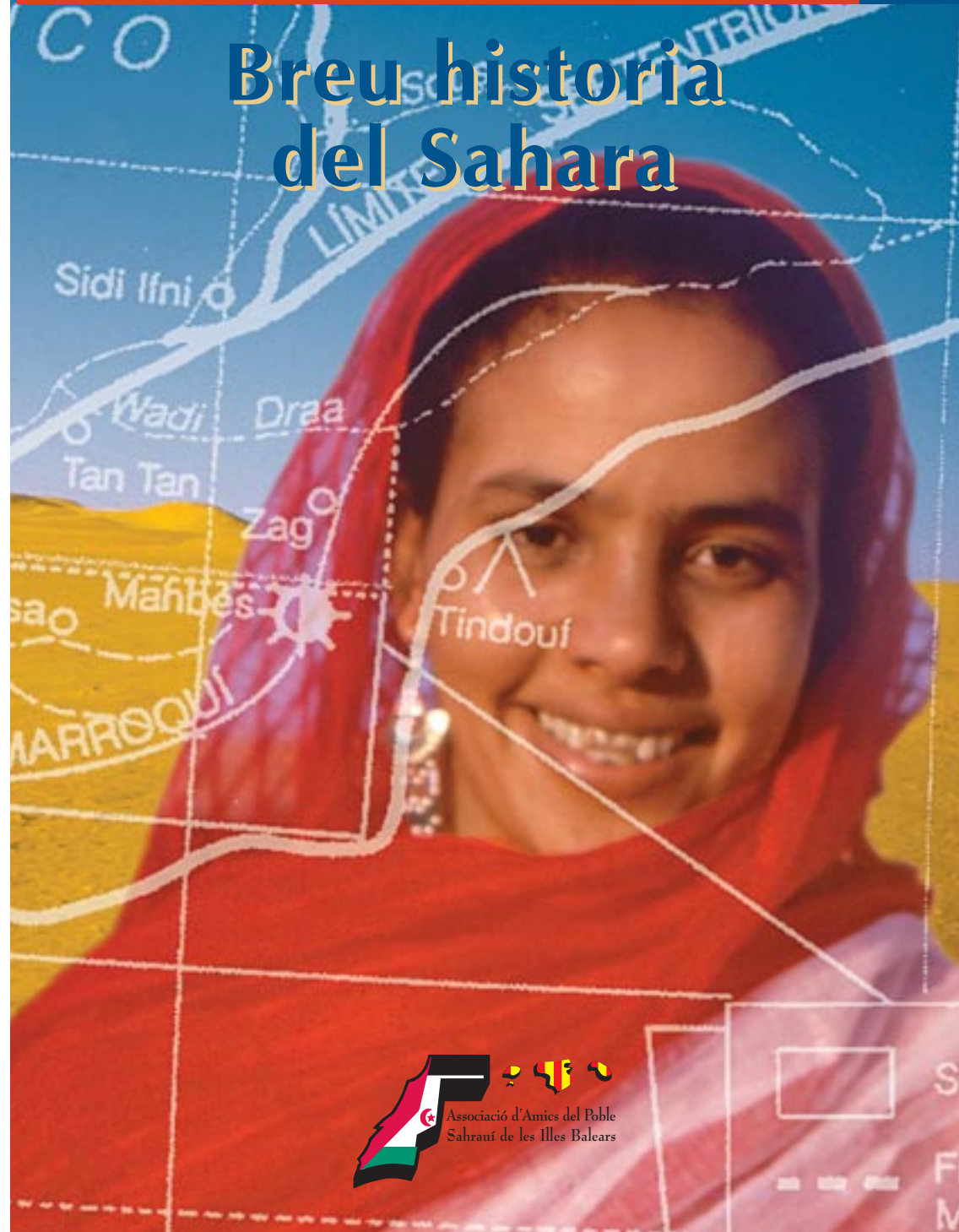

Breu història del Sahara

Unitat didàctica 4

Breu història del Sahara

© Associació d'Amics del Poble Sahrauí de
les Illes Balears

Autora: Carme Roig i Julio Raneda

Disseny, Maquetació i Il·lustracions: DDC

Impressió: ESMENT CENTRE ESPECIAL DE
TREBALL D'AMADIP

Dipòsit Legal: PM-XXX-2002

Conflicte del Sàhara Occidental

Durant molt de segles, el poble saharauí fou pràcticament desconegut pels europeus. No és pot parlar de presència colonial europea fins a finals del segle XIV i principis del XV, quan portuguesos i espanyols desembarquen a la costa saharauí. La rivalitat entre Portugal i Espanya per la conquesta del territori acaba amb el Tractat de Tordesillas (1494) que atorga el dret de conquesta a Espanya.

1886. Comerciants espanyols signen amb notables sahrauís l'establiment de factories comercials.

Amb la conferència de Berlín (1884-1885) s'accelera el repartiment colonial d'Àfrica, sense tenir en compte les realitats culturals, ètniques o històriques; corresponent a França el Marroc, Mauritània i Algèria i a l'Estat Espanyol el Sàhara Occidental i Guinea, convertint-se així el Sàhara Occidental en un protectorat.

Poc després d'aquest repartiment, Espanya firmava amb el poble saharauí el Tractat de Yjil, pel qual es comprometia a protegir-los de possibles agressions exteriors.

Fins pràcticament l'any 1947, el Sàhara només era important pel seus bancs de pesca, però a partir d'aquesta data començaren les explotacions de jaciments de fosfats, níquel, crom, platí, or, plata i estany, es trobaren bosses d'aigua i, fins i tot, es feren prospeccions petro-líferes.

Aquests descobriments de caràcter

econòmic coincidiren amb la independència del Marroc, l'any 1956, que fins a les hores havia estat un protectorat franco-espanyol; ressorgint així la idea del "Gran Marroc" que inclouria el Marroc, el Sàhara Occidental, Mauritània, Algèria i Mali.

Amb l'ingrés d'Espanya a les Nacions Unides l'any 1955 i, per tant, l'obligació d'acceptar la descolonització, la dictadura franquista modifica l'organització de l'Estat i l'any 1958 el Sàhara Occidental deixa d'ésser una colònia per passar a ser una "província" més de l'Estat Espanyol.

A final del anys setanta al Sàhara comença a sorgir un moviment nacionalista important, el MAS (Moviment d'Alliberament Saharauí), que el 17 de juny de 1970 convoca una manifestació per denunciar la política colonialista espanyola i exigir la independència.

El govern de la dictadura aplica la "Llei de Secrets Oficials" a tot el que fa al Sàhara Occidental.

1970. Manifestació al Sàhara Occidental per la independència.

El 10 de maig de 1973 es funda en la clandestinitat el Front Polisario (Front Popular per a l'Alliberament de Saguia el-Hamra i Río de Oro), començant poc temps després, per part de l'ala militar, les accions contra els interessos espanyols al territori.

A finals de 1973 augmenten les pressions cap a l'Estat Espanyol perquè resolgui el problema colonial concedint l'autodeterminació del poble saharauí, oferint el govern espanyol, com a alternativa, un estatut d'autonomia; però l'ofensiva diplomàtica del Marroc en contra i l'inici de l'agonia del dictador Franco fan que en la pràctica

1975. Marxa Verda.

aquest estatut quedi buit de contingut.

El 1974 l'Estat espanyol accepta la proposta de l'ONU d'iniciar el procés d'autodeterminació per mitjà d'un referèndum que havia de tenir lloc la primera meitat de l'any 1975. El Marroc s'oposà a aquesta solució i sol·licità el dictamen del Tribunal Internacional de Justícia de la Haia. Pel mes de maig de 1975, una comissió de l'ONU informava favorablement sobre el procés d'autodeterminació del Sàhara i pel mes d'octubre la sentència del Tribunal Internacional de Justícia de la Haia negava qualsevol dret històric del Marroc sobre el Sàhara.

El mateix dia que es va fer pública la sentència, el Rei del Marroc, Hassan II, anunciava l'inici de la Marxa Verda. Uns 350.000 marroquins, exacerbats pels discursos nacionalistes, iniciaven el recorregut cap al Sàhara, amb la intenció d'envair-lo pacíficament. El 9 de novembre Hassan II anunciava el final de la Marxa Verda, una vegada aconseguides les garanties espanyoles que el conflicte es resoldria a favor del Marroc.

El 14 de novembre de 1975, davant l'estupor de l'ONU i del món sencer, es varen firmar els acords tripartits de Madrid, pels quals el govern espanyol cedia el Sàhara Occidental al Marroc i Mauritània.

El 24 de novembre entren els primers funcionaris marroquins en territori saharauí i en gairebé tres mesos es fa la transferència de funcions. Tot seguit comença una forta repressió de les tropes del Marroc i Mauritània en contra dels saharauis no partidaris de l'annexió.

El 26 de febrer de 1976 l'Estat

espanyol abandona definitivament el Sàhara.

Des de principis de 1976 la població saharauí inicia l'èxode cap a l'interior del país i, posteriorment, cap als camps de refugiats situats en territori algerià. Els atacs contra els camps saharauis instal·lats al desert són d'una gran violència, fins i tot bombardegen amb napalm i fòsfor blanc.

El 27 de febrer de 1976, al campament de Bir-Lehlu es proclama la República Àrab Saharaui Democràtica, la RASD. El seu braç militar, l'Exèrcit d'Alliberament Popular Saharaui, desenvolupa ofensives contra les tropes invasores, tant en el territori nacional saharauí com a les bases de la rearguarda situades al sud del Marroc i al nord de Mauritània.

El 1979 Mauritània firma la pau amb la RASD, reconeixent així els drets del poble saharauí i

Situació de de la RASD (Republica Arab Saharaui Democràtica) al Continent Africà.

renuncia a la part del Sàhara Occidental que li correspongué segons els acords tripartits de Madrid. Acte seguit, el Marroc anuncia l'annexió de la zona a la qual renuncià Mauritània, convertint-se en l'única potència invasora.

Després de la batalla d'Uarkliz (març de 1980), que va comportar una severa derrota de l'exèrcit de Hassan II, el Marroc posa en marxa una nova estratègia: la construcció de murs defensius. En realitat, aquests murs són terraplens d'arena rodejats de filats i camps de mines en què, aproximadament cada 10 Km, es destaca un regi-

Mapa del conflicte.

Algèria suavitzen les seves posicions, el Polisario mostra novament la seva voluntat de negociar amb Hassan II i al final d'any es produeix una treva. L'Estat Espanyol va manifestar el seu desig de col·laborar tècnicament en la realització del referèndum, ja que l'únic cens fiable és l'espanyol de 1974.

ment. Darrere els murs hi ha situats els radars que abracen un radi d'entre 15 i 60 Km. El febrer de 1982 la República Àrab Saharai Democràtica passa a formar part de l'Organització per a la Unitat Africana, l'OUA, i com a conseqüència el Marroc es va retirar.

Des de l'acceptació marroquina, el 1981, de la proposta de les Nacions Unides sobre la celebració d'un referèndum sobre l'autodeterminació del Sàhara, el 1988 representa un punt d'inflexió en el procés: el Marroc i

Des del 1988 fins al 1991 prossegueixen les negociacions entre les parts en conflicte. Finalment, a l'abril de 1991 l'ONU posa en marxa el procés per a la realització del referèndum sobre l'autodeterminació del Sàhara. El primer pas fou la creació de la Missió de les Nacions Unides per al Referèndum al Sàhara Occidental (MINURSO). El calendari i el pla d'acció de les Nacions Unides preveia que el referèndum es duria a terme al final del gener de 1992, després d'un alto el foc que entraria en vigor el 6 de setembre de 1991.

Una vegada interrompudes les accions bèl·liques es procediria a l'intercanvi de presoners i a l'alliberament de presos polítics, com també a una amnistia general i a la suspensió de qualsevol llei o mesura que pogués obstaculitzar el referèndum. En tal cas, fins a la publicació dels resultats del referèndum, l'ONU assumiria el control del territori. Així, la Comissió d'identificació de MINURSO havia d'actualitzar el cens espanyol de 1974 i havia de facilitar la identificació a les persones amb dret a vot en el referèndum.

Més de deu anys després el referèndum segueix sense fer-se. La causa d'aquest retard és l'actitud marroquina, sobretot quant al cens electoral.

Com ja s'ha dit, es va prendre com a base el cens realitzat per les autoritats espanyoles, corregit amb les incorporacions de totes les persones que havien viscut permanentment al Sàhara Occidental entre el 1955 i el 1975. El Govern marroquí ha intentat, sense gaire èxit, la inclusió de la població marro-

quina en aquest cens propiciant els trasllats al territori del Sàhara.

L'any 2001 hi ha hagut noves tensions entre les dues parts propiciades, en part, per la prepotència del Rei del Marroc, Mohamed VI: l'Enviat personal del Secretari General de l'ONU, J. Baker, presenta baix els auspicis de França, Marroc un pla "d'acord-marc" que es tradueix en una "autonomia" sense contingut polític dins el regne del Marroc, tot recolzant l'annexió violenta del Sàhara Occidental. A finals de l'any, Mohamed VI va fer una visita als territoris ocupats per a demostrar la seva sobirania.

L'any 2002, l'OUA es transforma en UA (Unitat Africana) i la RASD forma part del nucli fundador de l'Organització continental, a més d'ocupar una de les vice-presidències.

En el primer trimestre de 2002, l'Oficina Jurídica de l'ONU, a sol·licitud del F. Polisario, va examinar l'estatus jurídic del territori del Sàhara Occidental i es va reafirmar en l'absència de vincles de sobirania del Marroc sobre el territori en conflicte, que es con-

sidera pendent de descolonització, i crida l'atenció de les empreses petrolíferes franceses i nord-americanes (Total Fina Elf i Kerr-McGee) que han obtingut recentment contractes d'exploració de les autoritats marroquines.

Atesa la impossibilitat d'una solució al conflicte, el Consell de Seguretat de l'ONU, en una resolució del mes d'abril de 2002, va presentar quatre propostes, essent aquestes:

1. Celebració del referèndum d'autodeterminació.
2. Pla Marc: autonomia del Sàhara Occidental sota sobirania marroquina.
3. Repartició del territori seguint el precedent de 1976 (acord entre el Marroc i Mauritània),

segons el qual el nord seria per al Marroc i el sud per al Polisario, que podria declarar un Estat independent amb capital a Dajla.

4. Retirada de la MINURSO.

Han passat dotze anys des de que l'ONU i la OUA, amb el Pla de Pau per al Sàhara Occidental, obrien un esperançador procés de pacificació amb la finalitat de permetre al poble saharauí d'exercir el seu legítim dret a l'autodeterminació i a viure en pau i llibertat en el seu territori. Les expectatives inicials han derivat en períodes successius d'optimisme i decepció al llarg d'aquests anys. Des d'ençà, totes les actuacions del Marroc han estat dirigides a entorpir el procés i retardar la celebració del refer-

ORDENAR AQUESTS FETS HISTÒRICS (CORRECTE)

ACORD DE TORDESILLAS	1494
EL SÀHARA PASSA A SER UN PAÍS PROTECTORAT	1884
L'ONU DEMANA A L'ESTAT ESPANYOL QUE INICIÏ EL PROCÉS DESCOLONITZADOR	1955
EL SÀHARA ES CONVERTEIX EN UNA PROVÍNCIA	1958
NAIXEMENT DEL FRONT POLISARIO	1973
ACORD TRIPARTIT, REPARTICIÓ DEL TERRITORI ENTRE EL MARROC I MARURITÀNIA	1975
PROCLAMACIÓ DE LA RASD	1976
MARXA VERDA	1976
ELABORACIÓ DEL PLA DEL REFERÈNDUM DE L'ONU	1988
	20--

20--	ELABORACIÓ DEL PLA DEL REFERÈNDUM DE L'ONU
1988	ACORD DE TORDESILLAS
1976	L'ONU DEMANA A L'ESTAT ESPANYOL QUE INICIÏ EL PROCÉS DESCOLONITZADOR
1976	EL SÀHARA ES CONVERTEIX EN UNA PROVÍNCIA
1973	NAIXEMENT DEL FRONT POLISARIO
1975	EL SÀHARA PASSA A SER UN PAÍS PROTECTORAT
1975	ACORD TRIPARTIT, REPARTICIÓ DEL TERRITORI ENTRE EL MARROC I MARURITÀNIA
1494	PROCLAMACIÓ DE LA RASD
1884	MARXA VERDA
20--	

Associació d'Amics del Poble
Sahrauí de les Illes Balears

OCEANO ATLÁNTIC
ISLAS CANARIAS

Mallorca

Casal d'Entitats, local D • Centre Cultural "La
Misericòrdia"
Plaça de l'Hospital, 4 • 07012 Palma de Mallorca
Tel. 971 728 839 Fax 971 425 326

Menorca

C/ Santa Clara, 23
07760 Ciutadella, Menorca
Tel./Fax: 971 382 450
A/e: sahciutadella@teletel.es

Eivissa

C/ Arxiduc Lluís Salvador, 19 baixos
07800 Eivissa
Tel./Fax: 971 392 465
A/e: aapseivissa@yahoo.es

GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Conselleria de Benestar Social